

Indrukken van twee congressen

Is het bezoeken van congressen zinvol? Er wordt nogal eens aan getwijfeld, of de hoeveelheid tijd en geld die in congresbezoek wordt geïnvesteerd, opweegt tegen het rendement. Een algemene uitspraak hierover zal wel onmogelijk zijn. Congressen verschillen onderling in onderwerp, opzet en deelnemertal, en zonder twijfel zal een congres wel eens een teleurstellend verloop hebben. Terugziend op de deelname aan twee zeer verschillend georganiseerde bijeenkomsten, ben ik geneigd tot een positief antwoord op de in de eerste zin gestelde vraag. Beide congressen vonden plaats in Canada, het eerste in Québec, het tweede in Montréal.

Het vijfde wereldcongres van de internationale vereniging voor school- en beroepskeuze vond plaats van 19-24 augustus jl. in Québec, op de campus van de 'Université Laval'. Het deelnemertal lag tussen twaalf- en veertienhonderd, ongeveer veertig landen waren vertegenwoordigd. Bij een omvang als deze blijft het congres overzichtelijk genoeg om uitwisseling van denkbeelden en het leggen van contacten mogelijk te maken. Algemene problemen en kenmerkende verschillen kunnen tegenover elkaar worden geplaatst. Is dit nu ook gebeurd in dit congres, dat 'Carrière et Personne: Libération ou Aliénation' als thema had? Twee lijnen liepen langs elkaar: in de ene lijn werd beurtelings een dag gewijd aan fysieke, psychische en sociaal-economische factoren in het school- en beroepskeuzeproses. De andere lijn werd uitgedrukt in de karakterisering van de congresdagen als: dag van de Oriënt, dag van Europa, dag van de Amerika's. Elke dag startte met een plenaire

zitting waarin een voordracht door een 'keynote-speaker' plaatsvond, gevolgd door drie maal tien workshops waaruit de deelnemers konden kiezen. De twee lijnen bleken in de praktijk moeilijk te combineren, zodat van de tweede weinig meer overbleef dan een eerbewijs aan de deelnemers, uitgedrukt in de herkomst van de voorzitter van de plenaire vergadering. Op de dag van de Oriënt sprak een Belgische (Fabienne van Roy), op de dag van Europa een Amerikaan (Donald Super), op de dag van de Amerika's inderdaad een Canadees (Gérard Filion).

De kern van het congres lag echter in de workshops, die een grote breedte van onderwerpen besloegen, deels informatie aanboden, deels gelegenheid voor discussie gaven. Naast onderwerpen die direct op de problemen van school- en beroepskeuze betrokken waren (zoals: Applied Psychology in the Employment Service in Sweden; Paraprofessionals in Career Resource Centers; Vocational Guidance for Girls and Women in the Decade of the Seventies) waren er veel workshops met een bredere context (zoals: Changing Concerns in Educational and Vocational Counseling; Guidance for the Gifted; Conception opératoire du développement vocationnel; The Role of Comparative Guidance Studies in Counselor Preparation). Hoewel het moeilijk is algemene tendenties aan te geven (ook al omdat één mens nu eenmaal slechts een deel van het aanbod kan volgen), kan toch wel gezegd worden dat de complexiteit van het proces dat tot school- en/of beroepskeuze leidt, en bovendien de verwevenheid van dit proces met de ontwikkeling van de persoon in zijn maat-

schappelijke situering, niet alleen het centrale thema maar ook de onderwerpen van de workshops grotendeels bepaalde. Toch waren er opmerkelijke omissies. De 'keynote'-lezing over de rol van fysieke factoren in de beroepsontwikkeling (Fabienne van Roy, Luik) besteedde veel aandacht aan de fysiek gehandicapte, maar ging volkomen voorbij aan de problemen die huidskleur en andere raciale kenmerken aan de dragers ervan kunnen geven. De lezing van Gérard Filion over de sociaal-economische factoren was een voorbeeld van wat men wel (hopelijk ten onrechte) een specifiek-Amerikaanse mentaliteit noemt: gebaseerd op een volstreekte acceptatie van het competitief en consumptief karakter van de welvaartsstaat. Ook het vraagstuk van de armoede bleef buiten het gezichtsveld. In dit geval werd echter scherp gereageerd door de Franse hoogleraar Long, in zijn dankwoord, en door de Canadese hoogleraar Isabelle, die in de slotzitting een aantal aspecten van het congres evalueerde.

Duidelijk komt op een congres als dit tot uiting, hoe ongelijk de voorzieningen op het terrein van school- en beroepskeuze in de diverse landen zijn; men kan zich afvragen of de geringe, goeddeels door toeval bepaalde, Nederlandse deelname indicatief is voor de positie van Nederland in dit veld.

Het feit, dat in Montréal aansluitend de 81e 'Convention' van de 'American Psychological Association' plaatsvond, gaf mij aanleiding om van deze toevallige omstandigheid gebruik te maken. Meer dan dertienduizend psychologen bleken overtuigd van de stimulerende waarde en de wetenschappelijke betekenis van de conventie: een adembenemende deelname, die iedere menselijke ontmoeting tot een toevalligheid maakt. De stad Montréal biedt echter de fysieke voorwaarden om een dergelijk monstercongres organisatorisch te doen slagen, en het verblijf voor de deelnemers tot een aangename ervaring te maken. Op de conventie zelf werd hard gewerkt. Er waren eigenlijk geen plenaire bijeenkomsten (Hoe zou dat kunnen?), de 33 divisies van de APA hadden elk hun eigen programma (deels in samenwerking). De congresdagen be-

gonnen om 8 uur 's morgens, liepen vaak tot in de avond door, en boden van uur tot uur twintig tot dertig keuzemogelijkheden, en dat van maandag t/m vrijdag. Een soort reusachtige psychologenkermis, waar iedereen altijd iets van zijn gading kan vinden, maar iedere deelnemer dus ook een volstrekt 'geïndividualiseerd' congres meemaakt. Samenvattende indrukken zijn dus onmogelijk: drie andere Nederlandse deelnemers die ik tussen de massa tegenkwam (onder wie één lid van onze redactie) zullen alle een andere ervaring hebben.

Mijn indrukken dan waren o.a.:

- een toenemende nadruk op leerpsychologisch onderzoek binnen het didactisch proces in het klaslokaal;
- een kritische benadering van de intelligentie-test als basis voor uitspraken over de intelligentie van niet-middle-class-kinderen;
- veel aandacht voor hypnose, awareness training, Zen-meditatie e.d.
- een streven om 'behavior modification' en 'humanistic psychology' op elkaar te enten.

De werkvormen in deze conventie waren: a) paper sessions (bijeenkomsten waarin over vooraf gelezen stukken werd gediscussieerd). b) symposia, c) panel discussions, d) invited addresses. Ook in dit opzicht dus veel variatie. Vrijwel alle activiteiten stonden op hoog niveau, en werden door gerenommeerde specialisten gebracht. Zo bevond ik mij onder het gehoor van o.a. Gagné, Glaser, Rothkopf, Carl Rogers, Skinner, Thoresen, Suppes, McVicker Hunt, Mischel, Norman Kagan, Leona Tyler om een willekeurige greep te doen; een andere programmameester zou naar andere namen hebben geleid. Het geheel was zowel informatief als stimulerend. Ook ontmoedigend, omdat ons vermoedelijk de potentie ontbreekt om congressen als deze te organiseren, die in Amerika niet alleen onder psychologen, maar ook in andere sociale wetenschappen een jaarlijks terugkerend evenement vormen.

Gegeven deze situatie zou een meer systematisch georganiseerde deelname aan zulke congressen uit onze streken van betekenis kunnen zijn voor de wetenschapsbeoefening in ons land.

N. Deen